

KUA MATE A TA WIREMU HERIHI.

KANUI te pouri mo tenei tangata nui o te Tominiana kua hinga nei, kua tangohia atu i waenganui i te iwi, i roto i nga ropu whakahaere i nga mahi nunui mo te katoa. Mehemea pea kaore ia i whawha ki nga mahi mo te katoa e kore tatou e matau ki tenei tangata, a tera e kore e penei te nui o te tangihia.

I te wa no Te Hetana te Kawanatanga ko "Timi," te Minita Maori, ko Ta Wiremu Herihi tetahi o nga mema o te apitihana e tino whawhai ana ki nga tikanga me nga whakahaere me nga whakaaro o Timi mo tona Iwi Maori. I tino kohiritia ia me tona hoa me Pereiha (A. L. D. Fraser) kua mate, hei arahi i nga tikanga kumekume, wawahi i nga tikanga katoa e whakata-kotoria ana e Timi me ona hoa e pa ana ki te Iwi Maori. Koia tetahi o nga tino tangata o roto i Te Komiti mo nga Mea Maori mai i reira a tae noa mai ki te ra ka tangohia atu nei tona tinana i waenganui i a tatou i te Iwi Maori me te Iwi pakeha. I te wa ka uru ko Te Kawanatanga o Maahi (Massey) ka tu ko Ta Wiremu Herihi te Minita mo te taha Maori. No tona haeretanga ano ki Iganrangi i tera tau ka whakaturia atu ko Kuuti (Coates) hei Minita Maori, ko tenei whakaturanga atu he mea kia kaha tonu ai te haere o nga mahi mo te taha Maori i a ia e ngaro ana. Kanui nga pai i kitea nuitia atu o tenei "Tangata a te Katoa." Ko te mea nui rawa hei mau mahara ma te iwi ko tenei: "I a ia ka tu ki te turanga Minita Maori, tona mahi tuatahi, ko tona pohiritanga mai i a Ta Timi Kara me Te Hon. A. T. Ngata me nga Mema Maori katoa me te Iwi Maori nui tonu hoki kia hui mai ki te awhina i a ia ki te whakahaere i nga tikanga katoa e pa ana ki Te Iwi Maori. I tono ia kia whakaturia he Komiti Whiriwhiri hei noho tonu i Poneke, hei tiaki mo nga mea Maori kia tere ai te whakaarotia me te whakaoti, no temea kei te tino hiahiatia kia kore e mounoutia te wa hei whakatputupu i nga tikanga papai, tikanga mama mo te Iwi, kia rokohanga ai ano te morehu tangata me te morehu whenua hei whakatutukitanga i nga wawata ma te pera ka piki ai te iwi ki te rahi i runga i nga tikanga e pa ana ki te whenua me te tangata.

Ko te mea nui i roto i ona whakaaro ko te whakakotahi i te ture mo te pakeha me te Maori otira kore rawa ia i mau ake i te mana kia whakatutukitia taua whakaaro, notemea kaore ona hoa Maori a "Timi" me "Ngata," ahakoa i te taha apitihana e noho mai ana, i whakaae kua tae ki te wa e tika ai kia peratia te Iwi. Ka tika ra nga kupu tangi, nga kupu poroporoaki a "Timi" i whakapuaki ai i Turanga. "Ahakoa he pa tuwata-wata ke to 'Herihi' (he Kawanatanga ke) kore rawa i whiua mai te moto i te kohamo!" E ki ana ra a "Timi";—"Ahakoa i roto i te huinga tangata, e kopae ana ranei i te ahi, i te marae ranei o te pakanga, e taea ana e Te Herihi te 'paranihi' (balance) tona ahuatanga katoa; na te toto kua Rangatiratia! Na reira, nga maioha a to tatou matua ki tenei o nga Tangata